

RIGSADVOKATEN

Advokat Tyge Trier
Østergade 27
1100 København K

DATO 17. januar 2006

JOURNAL NR.

RA-2003-322-0007

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: HAF

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Vedr. ref. TRIERT/mih – Løgstør-sagen

Sagens hidtidige forløb

Den 14. juni 2002 indledte Statsadvokaten i Aalborg i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, en undersøgelse i anledning af, at Deres klients søn, Jens Arne Ørskov Mathiasen, samme dag var afgået ved døden som følge af politiets indgriben, eller medens den pågældende var i politiets varetægt.

Den 4. september 2002 indstillede statsadvokaten i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, efterforskningen i sagen, da der ikke var tilvejebragt en rimelig formodning om, at politiassistenterne Knud Borregaard og Søren Erik Olesen havde begået et strafbart forhold, der forfølges af det offentlige.

Statsadvokaten fandt ikke, at den anvendte magt ved anholdelsen af Jens Arne Ørskov Mathiasen gik ud over, hvad der måtte anses for at have været nødvendig og fandt ikke grundlag for at antage, at Jens Arne Ørskov Mathiasen under transporten eller på rasteplassen ved Sebbesund var blevet udsat for vold eller unødigt magtanvendelse.

Statsadvokaten fandt endvidere ikke, at der var grundlag for at antage, at politiassistenterne Knud Borregaard og Søren Erik Olesen havde udvist en kritisabel adfærd, eller at der var grundlag for at kritisere politiassistenternes dispositioner, da Jens Arne Ørskov Mathiasen pludselig blev bevidstløs. Statsadvokaten lagde herved vægt på, at politiassistenterne havde befriet den anholdte fra håndjernene, lejret ham i aflåst sideleje, mærket efter puls og straks havde tilkaldt en ambulance.

Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Aalborg havde forinden erklæret sig enig i afgørelsen.

Retsmedicinsk Institut, Aarhus Universitet, havde i obduktionserklæringen af 17. juni 2002 blandt andet anført:

"Dødsårsagen er ikke helt sikkert klarlagt ved obduktionen, men det oplyste sammenholdt med obduktionsfundene tyder mest på akut hjertesvigt, opstået som følge af voldsom fysisk aktivitet (hyperexitationstilstand) hos den kraftige, overvægtige mand, muligt i forbindelse med indtagelse af ecstasy og alkohol. Afdøde har i tilslutning til døden ligget delvist fastholdt på maven og forsøgt lagt i benlås, hvilket muligt kan have være medvirkende til udløsning af hjertestop."

RIGSADVOKATEN

SIDE 2

Det fremgik endvidere af erklæringen, at læsionerne i panden og på næsen samt på knæleddene havde karakter af hudafskrabninger, og at de blodunderløbne mærker på overarmen og bagsiden af højre skulder kunne skyldes greb under fastholdelsen af afdøde.

Retsmedicinsk Institut anførte i en supplerende obduktionserklæring af 3. juli 2002, at resultatet af de supplerende undersøgelser viste, at afdøde havde indtaget alkohol, og at han måtte antages at have været kraftigt påvirket heraf på dødstidspunktet. Der var påvist cannabinoider i urinen, hvilket viste, at afdøde for nylig havde indtaget cannabinoider (hash). Der var derimod ikke påvist ecstasy eller andre stoffer. Dødsårsagen var fortsat ikke sikkert klarlagt, men det oplyste sammenholdt med obduktionsfundene og resultaterne af de supplerende undersøgelser tydede mest på akut hjertesvigt, opstået som følge af voldsom fysisk aktivitet (hyperexitationstilstand (delirium)) formentlig i forbindelse med indtagelse af alkohol og hash.

Statsadvokaten afgørelse blev den 5. september 2002 påklaget til mig af advokat Claus Bonnez, som valgt advokat for Deres klient. Advokaten gjorde herunder gældende, at der ikke var grundlag for at foretage anholdelse i sagen. Advokaten fremkom - efter at have fået aktindsigt i sagen - ved brev af 11. januar 2003 med en række supplerende bemærkninger til sagen.

Jeg fandt efter gennemgang af sagen ikke grundlag for at ændre statsadvokatens afgørelse, hvilket jeg meddelte ved min afgørelse af 11. april 2003. Jeg lagde herved vægt på de samme forhold, som statsadvokaten havde anført som begrundelse for sin afgørelse. Jeg fandt - ligesom statsadvokaten - heller ikke grundlag for yderligere efterforskning i sagen.

Danmarks Radio udsendte den 4. februar 2004 et dokumentarprogram om sagen i tv-dokumentarserien "Magtens Billeder".

I tv-udsendelsen udtalte flere læger, at dødsårsagen efter deres opfattelse var kvælning. Kvælning var ikke nævnt som en mulig dødsårsag i obduktionserklæringen. Der blev i udsendelsen endvidere rejst spørgsmål om bl.a. Falcks ambulancejournal, afhøring af falckredderne og forelæggelse af sagen for Retslægerådet. Endelig hævdede Deres klient i udsendelsen, at politiassistenterne skulle have tildelt nu afdøde slag med en stavlygte, og at politibilens bagerste højre siderude var blevet knust udefra i stedet for indefra, samt at nu afdøde skulle have været lagt i en såkaldt fikseret benlås.

RIGSADVOKATEN

Den 5. februar 2004 indgav Deres klient anmeldelse mod fire politiassistenter for overtrædelse af straffeloven ved at have undladt at give førstehjælp til den anholdte.

SIDE 3

Statsadvokaten besluttede på den baggrund den 13. februar 2004 at genoptage efterforskningen i sagen. Statsadvokaten anførte, at hun blandt andet særligt søgte at få belyst spørgsmålet om dødsårsagen, om der var tegn på, at Jens Arne Ørskov Mathiasen var blevet udsat for vold eller unødigt magtanvendelse, om politiet havde anvendt relevant førstehjælp, og om der var grundlag for at ændre politiets uddannelse eller ændre teknikker.

Statsadvokaten forelagde den 1. april 2004 sagen for Retslægerådet og anmodede rådet om på baggrund af en gennemgang af sagens samlede materiale at besvare en række spørgsmål, herunder om dødsårsagen, om der var fundet tegn på, at afdøde havde været udsat for anden magt eller vold end den i forklaringerne beskrevne, eller om afdøde var blevet lagt eller forsøgt lagt i benlås eller fikseret benlås m.v. Retslægerådet blev desuden anmodet om at besvare spørgsmål om den efterfølgende førstehjælp. Statsadvokaten bad endvidere advokat Claus Bonnez og advokat Torben Koch om inden 14 dage at fremkomme med eventuelle supplerende spørgsmål til Retslægerådet.

Advokat Bonnez udtrådte efter det oplyste af sagen i maj 2004, hvorefter De - efter det oplyste den 10. juni 2004 - rettede henvendelse til statsadvokaten på vegne af Jonna Ørskov. Ved brev af 24. september 2004 fremkom De med yderligere spørgsmål til Retslægerådet. Retslægerådet meddelte ved brev af 5. oktober 2004, at sagen på det tidspunkt befandt sig hos sidstvoterende, og at en inddragelse af de supplerende spørgsmål ville bevirke en betydelig forlængelse af sagsbehandlingen.

Efter anmodning fra statsadvokaten inddrog Retslægerådet Deres supplerende spørgsmål i besvarelsen, selvom dette ville bevirke en betydelig forlængelse af sagsbehandlingstiden.

Retslægerådet besvarede den 14. februar 2005 de forelagte spørgsmål.

Statsadvokaten fremsendte den 8. marts 2005 en supplerende redegørelse i sagen til Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Aalborg og besluttede den 17. marts 2005 på ny at indstille efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Aalborg havde forinden erklæret sig enig i afgørelsen.

Statsadvokaten begrundede afgørelsen med, at der ikke var rimelig formodning om, at polititjenestemændene fra Løgstør Politi og Aalborg Politi havde begået strafbart forhold, der forfølges af det offentlige. Statsadvokaten fandt endvidere ikke anledning til at rejse kritik af politiassistenternes adfærd eller af deres dispositioner.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

Det fremgår af statsadvokatens redegørelse, at statsadvokaten fandt, at der ikke af politiassistenterne Søren Erik Olesen og Knud Borregaard var forøvet vold eller anvendt unødigt magt. Statsadvokaten fandt endvidere, at de to politiassistenter havde anvendt relevant førstehjælp til en livløs person, der havde vejrtrækning og puls, og statsadvokaten fandt ikke, at det kunne kritiseres, at de ikke ydede yderligere førstehjælp.

Statsadvokaten lagde herved vægt på, at de to politiassistenter havde sørget for, at en ambulance blev tilkaldt, og at de i øvrigt havde lejret Jens Arne Ørskov Mathiasen i aflåst sideleje og aftaget håndjernene, hvilke foranstaltninger politiassistenterne i situationen anså for tilstrækkelige.

Politiassistenterne Erik Hostrup Nielsen og Karsten Stausgaard Mortensen fra Aalborg Politi, der kortvarigt havde opholdt sig på rastepladsen inden ambulancen ankom, var begge af den opfattelse, at kollegerne fra Løgstør Politi håndterede situationen, og statsadvokaten fandt på denne baggrund ikke, at det gav dem anledning til selv at undersøge Jens Arne Ørskov Mathiasen nærmere.

Statsadvokaten orienterede endelig Rigspolitichefen om sagen med henblik på en vurdering af, om der er grundlag for at ændre politiets teknikker.

Deres klage over statsadvokatens afgørelse af 12. april 2005

Ved brev af 12. april 2005 har De på vegne af afdødes moder, Jonna Ørskov, påklaget statsadvokatens afgørelse af 17. marts 2005.

De har i Deres klage bl.a. anmodet om, at der foretages en generel revurdering af statsadvokatens beslutninger og en række konkrete punkter i sagen, herunder tidspunktet for ophøret af anholdtes vejrtrækning og indtræden af hjertestop, en vurdering af den relevante førstehjælp for en livløs person og en vurdering af brug af "gulvteknik".

De har endvidere kritiseret Retslægerådets besvarelse, som De finder er utilstrækkelig eller selvmodsigende, og De er fremkommet med en række supplerende spørgsmål til Retslægerådet.

Endelig er De fremkommet med en række yderligere bemærkninger til sagen, herunder at statsadvokatens undersøgelse ikke lever op til EMRK art. 2, hvorefter myndighederne har en positiv forpligtelse til af egen drift at foretage uafhængige og tilbunds-gående undersøgelser af dødsfald forårsaget i politiets varetægt.

RIGSADVOKATEN

Jeg har i anledning af Deres klage indhentet sagens akter samt en udtalelse fra statsadvokaten, der har henholdt sig til sin afgørelse. Statsadvokaten er desuden fremkommet med bemærkninger til Deres klage. Jeg vedlægger en kopi af statsadvokatens udtalelse af 25. april 2005.

SIDE 5

Tv-udsendelsen "Hævet over mistanke"

Den 9. november 2005 udsendte Danmarks Radio tv-udsendelsen "Hævet over mistanke". Udsendelsen omhandlede en række af de spørgsmål, De har rejst i Deres klage, herunder vedrørende den lægelige vurdering af den mulige dødsårsag i den foreliggende sag.

Ved brev af 14. november 2005 anmodede Justitsministeriet om en udtalelse til brug for besvarelse af et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg og et spørgsmål af et folketingsmedlem om tv-udsendelsen.

Jeg indhentede i den anledning en udtalelse fra Statsadvokaten i Aalborg. Jeg anmodede blandt andet statsadvokaten om at redegøre for, hvilket materiale der blev forelagt for Retslægerådet, herunder om de lægelige udtalelser gav statsadvokaten anledning til fornyede overvejelser.

Statsadvokaten afgav ved brev af 17. november 2005 en udtalelse.

Jeg har endvidere til brug for udtalelsen til Justitsministeriet indhentet en udtalelse fra Rigspolitechefen, Politiskolen, om den i tv-udsendelsen omhandlede amerikanske undervisningsvideo og en udtalelse fra Retslægerådets sekretariat om det materiale, der blev forelagt for Retslægerådet.

Min afgørelse af sagen

Det bemærkes indledningsvis, at det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, at efterforskningen i de sager, der er omfattet af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, har et noget videre sigte, end det normalt er tilfældet efter retsplejelovens § 743. Der er således i de specielle bemærkninger til § 1020 a anført følgende:

"Begivenhedsforløbet bør søges klarlagt således, at der tilvejebringes det fornødne grundlag for at vurdere ikke blot, om et strafferetligt eller disciplinært ansvar kan komme på tale, ..., men også om man gennem ændrede procedurer og regler mv. kan forebygge lignende hændelser. Statsadvokaten bør derfor i fornødent omfang orientere alle relevante myndigheder om resultaterne af efterforskningen".

Det følger således heraf, at statsadvokaten skal indlede efterforskning, uanset om der i de konkrete tilfælde er formodning om et strafbart forhold.

Efter en gennemgang af sagen skal jeg meddele, at jeg ikke finder grundlag for at ændre statsadvokatens afgørelse.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

Jeg har ved min afgørelse lagt vægt på de samme forhold, som statsadvokaten har anført som begrundelse for sin afgørelse, samt på de forhold, der er angivet nedenfor.

Jeg skal for så vidt angår de enkelte hovedpunkter i Deres klage bemærke følgende:

1. Vedrørende dødsårsagen mv.

Statsadvokaten har anført i den supplerende redegørelse af 11. marts 2005, at hun blandt andet særligt søgte at få belyst spørgsmålet om dødsårsagen, om der var tegn på, at Jens Arne Ørskov Mathiasen var blevet udsat for vold eller unødigt magtanvendelse, om politiet havde anvendt relevant førstehjælp, og om der var grundlag for at ændre politiets uddannelse eller ændre teknikker.

I forbindelse med den fortsatte efterforskning har sagen været forelagt for Retslægerådet, som har afgivet en udtalelse. Der er endvidere foretaget en supplerende afhøring af de fire polititjenestemænd, som er omfattet af Deres klients anmeldelse, og der blev indhentet supplerende skriftligt materiale, herunder en supplerende kriminalteknisk erklæring. Endelig er der foretaget afhøring af de to falckreddere.

Det fremgår i øvrigt af Retslægerådets erklæring, at rådet blev stillet i alt 60 spørgsmål, hvoraf 18 spørgsmål var stillet af statsadvokaten, mens resten var stillet af Dem og Deres klients tidligere advokat og polititjenestemændenes advokat.

Statsadvokaten har oplyst, at Retslægerådet i forbindelsen med forelæggelsen af de af statsadvokaten og de tre advokater stillede spørgsmål modtog sagens akter, herunder en fotomappe med fotografierne fra obduktionen.

Jeg har endvidere den 24. november 2005 telefonisk kontaktet Retslægerådet vedrørende spørgsmålet, om Retslægerådet har haft forelagt obduktionsfotos i forbindelse med rådets afgørelse af sagen. Sekretariatsleder Harry Mosekjær Madsen har oplyst, at

der ikke foreligger oplysninger, der på nogen måde viser, at Retslægerådet ikke skulle være forelagt de pågældende fotos.

Retslægerådet har i erklæringen af 14. februar 2005 om dødsårsagen bl.a. oplyst som besvarelse af spørgsmål 1 a:

"Efter Retslægerådets vurdering er det på baggrund af de fremsendte lægelige bilag ikke muligt at fastslå den endelige dødsårsag. Der er imidlertid holdepunkter for at antage, at Jens Arne Ørskov Mathiasens uventede hjertestop skyldtes en kombination af voldsom fysisk aktivitet sammen med indtagelse af alkohol og cannabis og iltmangel forårsaget af en hæmmet vejrtrækning på grund af Jens Arne Ørskov Mathiasens lejring på maven med armene fikseret på ryggen. Til grund for denne vurdering lægger Retslægerådet oplysninger og fund i obduktionserklæringen samt supplerende retskemiske undersøgelser."

RIGSADVOKATEN

SIDE 7

og af spørgsmål 1b:

"I obduktionserklæringen er der ingen holdepunkter for, at Jens Arne Ørskov Mathiasen er død af kvælning, men det kan ikke udelukkes, at iltmanglen har været medvirkende årsag til udløsning af hjertestoppet. Til grund for denne vurdering lægger Retslægerådet oplysninger om, at Jens Arne Ørskov Mathiasen var en adipøs, kraftigt overvægtig person, som i en periode lå på maven med armene fikseret på ryggen. Herved vanskeliggøres respirationen, samtidig med at mavefedtet skubbes opad i bughulen. Hertil kommer, at den nedsatte vejrtrækning er særlig farlig for en hyperaktiv person, der har øget iltforbrug og en udtrættet muskulatur. Jens Arne Ørskov Mathiasens kredsløb var samtidigt påvirket af alkohol og cannabis. Alkohol virker karudvidende og øger vandladningen. Cannabis sænker blodtrykket og øger hjertefrekvensen (takykardi)"

Det fremgår således af Retslægerådets udtalelse, at den endelige dødsårsag ikke har kunnet fastlægges på baggrund af de lægelige oplysninger i sagen, og jeg finder på denne baggrund ikke, at der er grundlag for at foretage en fornyet forelæggelse for rådet.

Under afsnit II i Deres brev har De fremført en række bemærkninger vedrørende den lægefaglige oplysning af sagen. Deres bemærkninger indeholder en kritik af Retslægerådet. Statsadvokaten har ikke fundet anledning til at kommentere denne kritik.

Statsadvokaten bemærkede dog, at Deres citat af statsadvokatens første spørgsmål til Retslægerådet ikke har den korrekte ordlyd, idet Retslægerådet blev spurgt om, hvorvidt dødsårsagen kunne være akut hjertestop, "*som følge af en hyperexcitationstilstand*". Statsadvokaten anførte, at Retslægerådet således besvarer spørgsmålet,

men at rådet efter sin besvarelse ikke synes at have fundet holdepunkter for en antagelse om, at hjertestopet var udløst af en hyperexcitationstilstand.

Den af Dem anførte kritik gav herefter ikke statsadvokaten anledning til at stille yderligere spørgsmål til Retslægerådet.

For så vidt angår oplysningerne om læsionerne i afdødes pande, kan jeg i det hele henvide til statsadvokatens udtalelse af 17. november 2005 til mig i anledning af tv-udsendelsen. Det kan således lægges til grund, at Jens Arne Ørskov Mathiasen ved anvendelse af magt blev lagt ned 2 gange den pågældende aften, herunder i forbindelse med anholdelsen ved Løgstør Hallen, hvor der var 4 – 5 personer om at overmande ham og senest efter udtagelsen af patruljevognen, hvor han blev fastholdt på maven på asfalten. Det er således ikke muligt på nuværende tidspunkt at fastslå nærmere om, hvor mærkerne stammer fra.

RIGSADVOKATEN

SIDE 8

Jeg er herunder enig med statsadvokaten i, at tv-udsendelsen eller Deres bemærkninger herom ikke giver anledning til fornyede overvejelser eller fornyet forelæggelse for Retslægerådet.

For så vidt angår Deres øvrige kritik af Retslægerådets lægefaglige oplysning af sagen finder jeg ligesom statsadvokaten heller ikke anledning til at kommentere denne, og jeg finder heller ikke, at Deres kritik giver anledning til at stille yderligere spørgsmål til rådet.

2. Vedrørende politiets magtanvendelse

Under afsnit III i Deres brev er De kommet med forskellige bemærkninger til statsadvokatens bevisvurdering vedrørende politiets magtanvendelse. Deres bemærkninger gav ikke statsadvokaten anledning til i sin udtalelse at fremkomme med særlige bemærkninger herom, men jeg skal bl.a. henvide til statsadvokatens supplerende redegørelse, hvor hun vedrørende spørgsmålet om magtanvendelse over for Jens Arne Ørskov Mathiasen på rasteplassen har anført, at hun efter indholdet af den supplerende kriminaltekniske erklæring ikke finder grundlag for en antagelse om, at Jens Arne Ørskov Mathiasen blev slået med den omhandlede lygte. På samme baggrund har statsadvokaten anført, at det heller ikke kan antages, at patruljebilens bagerste højre siderude blev knust udefra i stedet for indefra.

Vedrørende spørgsmålet om benlås har statsadvokaten bemærket, at Retslægerådet ikke har kunnet afgøre, om Jens Arne Ørskov Mathiasen er forsøgt lagt i benlås eller fikseret benlås. Efter de forklaringer, der er afgivet af politiassistenterne Knud Borregaard og Søren Erik Olesen, fandt statsadvokaten ikke, at det kan lægges til grund, at det lykkedes at få Jens Arne Ørskov Mathiasen lagt i en benlås. Det kan således heller ikke lægges til grund, at Jens Arne Ørskov Mathiasen blev lagt i en fikseret benlås.

Statsadvokaten har i øvrigt bemærket, at hvis Jens Arne Ørskov Mathiasen havde været lagt i en fikseret benlås måtte det antages, at der ville have været cirkulære mærker om håndled som tegn på en tilstramning af håndjernene, men at sådanne mærker ikke fandtes.

I relation til det af Dem anførte under afsnit 1, pkt. c, vedrørende vurdering af brug af "gulvteknik", har statsadvokaten bemærket, at hun ved sin afgørelse i den oprindelige redegørelse side 15, øverst, har lagt til grund, at Jens Arne Ørskov Mathiasen ikke blev udsat for noget kraftigt tryk på brystkassen. Retslægerådets besvarelse af spørgsmål 4 gav ikke statsadvokaten grundlag for nogen ændret vurdering heraf.

RIGSADVOKATEN

Jeg har overvejet, om det kan lægges til grund – som anført af Dem – at der blev gennemført en benlås, eller om der blot blev forsøgt gennemført en benlås.

SIDE 9

Jeg finder efter en gennemgang af sagen, herunder udskriften af den efterfølgende telefonkorrespondance, politiassistenternes forklaringer og de lægelige oplysninger i sagen, heller ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at ændre statsadvokatens bevisvurdering herom.

Jeg er enig med statsadvokaten i, at der ikke i sagen er grundlag for at antage, at Jens Arne Ørskov Mathiasen skulle være slået med lygten. Det fremgår således af den supplerende kriminaltekniske erklæring (bilag 16), at der ikke ved undersøgelsen af lygten blev fundet spor med umiddelbar relation til sagen.

Statsadvokaten fandt herefter ikke grundlag for at antage, at politiassisterne Knud Borregaard eller Søren Erik Olesen har forøvet vold eller unødvendig magtanvendelse i forbindelse med behandlingen af Jens Arne Ørskov Mathiasen på rasteplassen.

Jeg finder ikke grundlag for at tilsidesætte statsadvokatens vurdering herom.

3. Vedrørende anvendelse af førstehjælp

For så vidt angår spørgsmålet om der af politiet blev anvendt relevant førstehjælp, fremgår det af statsadvokatens redegørelse, at de nu fremkomne oplysninger ikke giver statsadvokaten grundlag for en anden vurdering af det tidsmæssige forløb, end den som fremgik af statsadvokatens tidligere afgivne redegørelse. Statsadvokaten finder således på den deri beskrevne baggrund, og det nu fremkomne fortsat, at det kan lægges til grund, at Jens Arne Ørskov Mathiasen må antages at være blevet bevidstløs kort før kl. 23.06 og blev konstateret død af falckredder Bernt Holst omkring kl. 23.15 den 14. juni 2002. Statsadvokaten har anført, at hun herved er opmærksom på, at falckredderen ikke har den lægelige baggrund for formelt set at erklære en person død.

Efter udtalelsen fra Retslægerådet finder statsadvokaten ikke, at det med nogen større sikkerhed kan fastslås, hvornår inden for tidsrummet kl. 23.06 - 23.15 Jens Arne Ørskov Mathiasen ophørte med at trække vejret, og hvornår han fik hjertestop. Det har således fortsat ikke været muligt at fastlægge det nøjagtige tidspunkt for dødens indtræden.

Med hensyn til hvad der passerede i tidsrummet, fra politipatruljen kørte ind på rastepladsen ved Sebbersund, og til ambulancen ankom til stedet, finder statsadvokaten ikke grundlag for at tilsidesætte de forklaringer, der tidligere og i forbindelse med afhøringerne er afgivet af politiassistenterne Søren Erik Olesen og Knud Borregaard. Statsadvokaten har herved lagt vægt på de samme forhold som omtalt i hendes tidligere redegørelse.

RIGSADVOKATEN

SIDE 10

Statsadvokaten har herunder anført, at forklaringerne fra politiassistenterne Knud Borregaard og Søren Erik Olesen i et vist omfang endvidere støttes af forklaringerne fra politiassistenterne Erik Hostrup Nielsen og Karsten Stausgaard Mortensen samt forklaringerne fra falckredderne Uhrenholt og Holst om deres iagttagelser på rastepladsen ved Sebbersund.

Statsadvokaten lagde herved til grund, at Jens Arne Ørskov Mathiasen under tumulten med politiassistenterne Knud Borregaard og Søren Erik Olesen pludselig ophørte med at gøre modstand, at begge politiassistenter var af den opfattelse, at Jens Arne Ørskov Mathiasen meget muligt alene simulerede bevidstløs, at begge politiassistenter mærkede efter og mente at kunne mærke puls, og at de begge mente at se livstegn hos Jens Arne Ørskov Mathiasen, at politiassistenterne tog håndjernene af Jens Arne Ørskov Mathiasen, tilkaldte en ambulance og lejrede Jens Arne Ørskov Mathiasen i aflåst sideleje, at politiassistenterne forblev ved Jens Arne Ørskov Mathiasen og holdt ham under opsyn, indtil ambulancen ankom, at politiassistenterne ikke forsøgte at give Jens Arne Ørskov Mathiasen yderligere førstehjælp, hjertemassage, kunstigt åndedræt eller at rejse ham op.

Videre lagde statsadvokaten til grund, at politiassistenterne Erik Hostrup Nielsen og Karsten Stausgaard Mortensen ankom til stedet få minutter før ambulancen, at Søren Erik Olesen og Knud Borregaard på det tidspunkt begge var ved siden af Jens Arne Ørskov Mathiasen, den ene formentlig ved at tage puls, og at politiassistenterne Erik Hostrup Nielsen og Karsten Stausgaard Mortensen ikke foretog sig andet end at vente på ambulancen.

Statsadvokaten fandt, at politiassistenterne Søren Erik Olesen og Knud Borregaard efter deres oplevelse af Jens Arne Ørskov Mathiasens tilstand ydede den førstehjælp, der var relevant for en livløs person, der havde vejrtrækning og puls, og at det ikke kan kritiseres, at de ikke gav yderligere førstehjælp.

Statsadvokaten lagde ved denne vurdering vægt på, at det ikke med sikkerhed kunne fastslås, hvornår Jens Arne Ørskov Mathiasens vejtrækning og puls ophørte.

Dernæst lagde statsadvokaten vægt på, at det ifølge Retslægerådet kan være vanskeligt at føle puls hos en person med en kraftig adipøs underarm, at det ikke er ualmindeligt, at lægfolk forveksler deres egen pulsslag med den undersøgtes, at det kan være vanskeligt for ikke fagfolk at afgøre, om brystkassen bevæger sig på en adipøs person, der ligger på maven, samt at politiassistenterne – selv om de havde modtaget undervisning i førstehjælp – ikke kan antages at have den samme erfaring med og kendskab til førstehjælp som en læge eller en falkredder.

RIGSADVOKATEN

SIDE 11

Statsadvokaten anførte, at det i den forbindelse tillige måtte tillægges betydning, at politiassistenterne var i gang med en almindelig og ofte forekommende politiforretning, der bestod i anholdelse af en 21-årig, tilsyneladende rask ung mand. Selv om denne situation på grund af Jens Arne Ørskov Mathiasens adfærd fik et voldsomt forløb, fandt statsadvokaten det ganske uforventeligt, at situationen resulterede i Jens Arne Ørskov Mathiasens død. Det var således en ganske anden situation end den, hvor politiet som de første ankommer til et ulykkested, og hvor der må forventes af være tilskadekomne, og opgaven i første række er at give førstehjælp og forhindre yderligere skader.

Endvidere lagde statsadvokaten vægt på, at politiassistenterne befandt sig på en mørk rastepads efter et forudgående og længerevarende forløb, hvor Jens Arne Ørskov Mathiasen gentagne gange havde været så voldsom, at de havde vanskeligt ved at holde ham fast, og at han, inden ruden blev sparket ud, for en stund havde været rolig for på ny at blive voldsom. Statsadvokaten fandt det derfor forståeligt, at politiassistenterne i hvert fald i starten antog, at han simulerede bevidstløs.

Endelig lagde statsadvokaten vægt på, at politiassistenterne – hele situationen taget i betragtning – har haft vanskelige vilkår for at foretage en vurdering af Jens Arne Ørskov Mathiasens tilstand.

For så vidt angår politiassistenterne Erik Hostrup Nielsen og Kenneth Stausgaard Mortensen fra Aalborg Politi fandt statsadvokaten ikke, at de kan kritiseres for ikke at foretage en selvstændig undersøgelse af Jens Arne Ørskov Mathiasen eller yde førstehjælp til ham. Statsadvokaten lagde herved vægt på, at Søren Erik Olesen og Knud Borregaard opholdt sig ved siden af Jens Arne Ørskov Mathiasen, da de ankom til stedet, og at de opfattede det sådan, at der var ydet relevant førstehjælp.

Statsadvokaten har - for så vidt angår Deres bemærkninger under afsnit 1, pkt. a om hvornår Jens Arne Ørskov Mathiasen ophørte med at trække vejret og fik hjertestop -

anført, at sagens samlede akter var medsendt til Retslægerådet, og at Retslægerådet ikke har kunnet besvare Deres spørgsmål om, hvor længe Jens Arne Ørskov Mathiasen havde været uden vejtrækning, da han blev tilset af ambulancepersonalet. Statsadvokaten har anført, at Retslægerådet heller ikke har kunnet sige noget om varigheden af hjertestoppet forud for optagelsen af EKG, og at varigheden ikke kunne udledes af EKG.

Statsadvokaten har endvidere bemærket, at politiassistent Søren Erik Olesen ikke har udtalt sig om, hvorvidt Jens Arne Ørskov Mathiasen havde urinafgang. Poliitiassistent Knud Borregaard forklarede den 15. juni 2002 (oprindeligt sagsmateriale, bilag 9, side 6 nederst og side 7, øverst), at han havde bemærket, at Jens Arne Ørskov Mathiasen tilsyneladende havde fået vandafgang (urinafgang). Statsadvokaten anførte imidlertid, at politiassistent Knud Borregaard efter forklaringen gjorde denne observation på et tidspunkt, hvor Jens Arne Ørskov Mathiasen fortsat i yderligere nogen tid kæmpede imod politiassistent Søren Erik Olesens bestræbelser på at få indsat en benlås.

RIGSADVOKATEN

SIDE 12

Statsadvokaten har endvidere anført i udtalelsen af 25. april 2005, at selvom Retslægerådet har udtalt, at urinafgang er tegn på iltmangel i hjernen, kan man ikke deraf konkludere, at Jens Arne Ørskov Mathiasens vejtrækning var ophørt på dette tidspunkt, idet Jens Arne Ørskov Mathiasen efter politiassistent Knud Borregaards forklaring, som anført, kæmpede videre. Dersom politiassistent Knud Borregaards iagttagelse af urinafgang måtte være korrekt, og dersom denne urinafgang måtte være forårsaget af iltmangel og ikke blot have været en følge af en fyldt blære kombineret med Jens Arne Ørskov Mathiasens anstrengelser liggende på maven, kan det efter statsadvokatens opfattelse ikke udelukkes, at iltmanglen kan have været kortvarig og forbigående.

Statsadvokaten finder således på baggrund af Retslægerådets udtalelse, uanset det af Dem anførte, fortsat ikke, at der er grundlag for at fastslå det nøjagtige tidspunkt for, hvornår Jens Arne Ørskov Mathiasen ophørte med at trække vejret, og hvornår han fik hjertestop.

Efter en gennemgang af sagen er jeg enig med statsadvokaten i, at det på baggrund af Retslægerådets udtalelse ikke er muligt – heller ikke på baggrund af Deres bemærkninger vedrørende optagelsen af EKG eller blodopstemninger og sandsynlighedsvurderingen af dødstidspunktet - at fastslå det præcise tidspunkt for, hvornår Jens Arne Ørskov Mathiasen ophørte med at trække vejret, og hvornår han fik hjertestop.

Jeg finder heller ikke, at yderligere undersøgelser, herunder forelæggelse af supplerende spørgsmål for Retslægerådet vil kunne bidrage til belysning af spørgsmålet.

For så vidt angår Deres bemærkninger under afsnit 1, pkt. b, vedrørende vurderingen af den relevante førstehjælp for en livløs person, har statsadvokaten bemærket, at hun

ikke har fundet grundlag for at fastslå, hvor længe Jens Arne Ørskov Mathiasen havde vejrtrækning og puls.

Statsadvokaten har imidlertid, jf. den supplerende redegørelse side 9 nederst og side 10, forholdt sig til, hvorledes politiassistenterne oplevede situationen, og at de på den baggrund ydede den førstehjælp, der ville være relevant, dersom deres oplevelse af situationen var i overensstemmelse med de faktiske forhold.

For så vidt angår hændelsesforløbet fra politipatruljen kørte ind på rastepladsen ved Sebbesund, og til ambulancen ankom til stedet, er jeg på den af statsadvokaten anførte baggrund, enig med statsadvokaten i, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte de forklaringer, der tidligere og i forbindelse med genafhøringen er afgivet af politiassistenterne Søren Erik Olesen og Knud Borregaard. Jeg finder herefter ikke grundlag for at tilsidesætte statsadvokatens bevisvurdering herom.

RIGSADVOKATEN

SIDE 13

Jeg er i øvrigt enig i, at det, statsadvokaten skal forholde sig til, er, hvorledes politiassistenterne oplevede situationen, og om de på den baggrund ydede den førstehjælp, der ville have været relevant.

Statsadvokaten har lagt til grund, at politiassistenterne tog håndjernene af Jens Arne Ørskov Mathiasen, tilkaldte en ambulance og lejrede Jens Arne Ørskov Mathiasen i aflåst sideleje, at de forblev hos ham og holdt ham under opsyn, indtil ambulancen ankom, men at de ikke forsøgte at give Jens Arne Ørskov Mathiasen yderligere førstehjælp, hjertemassage eller kunstigt åndedræt eller forsøgte at rejse ham op.

Jeg har overvejet, om betjentene i alle tilfælde burde have givet en sådan yderligere førstehjælp i form af hjertemassage eller kunstigt åndedræt. Jeg har efter min gennemgang af sagens omstændigheder ikke fundet grundlag for at ændre statsadvokatens afgørelse herom.

Jeg har lagt vægt på de samme forhold som statsadvokaten, jf. statsadvokatens supplerende redegørelse side 10. Jeg er herunder enig i, at politiassistenterne Søren Erik Olesen og Knud Borregaard – hele situationen taget i betragtning – har haft meget vanskelige vilkår for at foretage en vurdering af Jens Arne Ørskov Mathiasens reelle tilstand.

For så vidt angår politiassistenterne Erik Hostrup Nielsen og Karsten Stausgaard Mortensen fra Aalborg Politi er jeg ligeledes enig med statsadvokaten i, at det ikke kan kritiseres, at de ikke foretog en selvstændig undersøgelse af Jens Arne Ørskov Mathiasen eller ydede førstehjælp til ham.

4. Vedrørende undersøgelsens uvildighed m.v.

De har gjort gældende, at statsadvokaten har tilsidesat pligten efter EMRK artikel 2, til at foretage uafhængige undersøgelser af dødsfald forårsaget i politiets varetægt, fordi statsadvokatassessor John Kølbæk, som har varetaget væsentlige dele af undersøgelsen, i en periode har gjort tjeneste sammen med den nuværende politimester i Løgstør politikreds, Søren Gade.

De har endvidere gjort gældende, at der foreligger en krænkelse af EMRK artikel 2, fordi der ikke i nærværende sag er foretaget en indenretlig afhøring af de involverede betjente, og De har gjort gældende, at der på denne baggrund bør ske en genoptagelse af efterforskningen i sagen.

RIGSADVOKATEN

SIDE 14

Spørgsmålet om behandlingen af politiklagesagerne er behandlet i pkt. 3.4.4. i de almindelige bemærkninger til lovforslag L 242 af 27. april 1995 om behandlingen af klager over politipersonalet mv., hvoraf følgende fremgår:

”Statsadvokaten eller det juridisk uddannede personale i statsadvokaturerne - herunder advokater der er beskikket som medhjælpere for statsadvokaten - bør forestå undersøgelser i klagesager og efterforskning i straffesager. Det må i den forbindelse forudsættes, at det sikres, at der er de fornødne personalemæssige ressourcer i statsadvokaturerne til at løse denne opgave.

...

Med henblik på at sikre fleksibiliteten bør det ifølge udvalget inden for de skitserede rammer overlades til statsadvokaten i de konkrete tilfælde at træffe nærmere bestemmelse om, hvorledes undersøgelsen/efterforskningen mest hensigtsmæssigt gennemføres. Undersøgelsen/efterforskningen foretages i alle tilfælde for statsadvokaten og på dennes ansvar. Selve afgørelsen i sagerne træffes af statsadvokaten.”

Det forhold, at den pågældende statsadvokatassessor tidligere måtte have gjort tjeneste ved samme tjenestested som den nuværende politimester i Løgstør er efter min opfattelse ikke egnet til at vække tvivl om statsadvokatassessorens upartiskhed i sagen. Der foreligger heller ikke i øvrigt andre holdepunkter i sagen for, at statsadvokatassessoren har været inhabil ved sagens behandling.

Der gælder efter retsplejelovens ikke et krav om, at parterne i politiklagenævnsager skal afhøres indenretligt. Et sådant krav kan efter min opfattelse heller ikke udledes af Domstolens praksis, jf. herved Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, København 2005, side 145 ff.

Jeg finder, at der ikke er grundlag for at betvivle, at sagen er behandlet under iagttagelse af den uvildighed og objektivitet, der er både grundlæggende og påkrævet ved behandlingen af klager over politiet. Jeg finder således, at kravet om gennemførelse af en effektiv, uafhængig og offentlig undersøgelse i tilfælde, hvor en person dør som følge af bl.a. myndighedspersoners magtanvendelse, der kan udledes af Domstolens praksis, er opfyldt.

5. Vedrørende aktindsigt i sagen

De har endelig gjort gældende, at Deres klient i strid med EMRK, artikel 2, ikke har haft adgang til dokumenter i perioder af forløbet og ikke i tilstrækkelig grad har været involveret i undersøgelsen. De har endvidere anmodet om at blive beskikket som advokat for Deres klient.

RIGSADVOKATEN

SIDE 15

Det fremgår bl.a. af sagen, at Deres klient og Deres klients tidligere advokat har fået aktindsigt i sagen. Det fremgår således, at Deres klient og hendes daværende advokat bl.a. gennemgik sagens dokumenter den 15. oktober 2002 og 2. december 2002. Deres klient har endvidere fået aktindsigt ved gennemsyn af sagens dokumenter den 13. marts 2003, den 7. oktober 2003 og den 15. januar 2004. Advokat Claus Bonnez har endvidere modtaget sagens akter den 20. februar 2004, ligesom det blev meddelt, at han herefter løbende ville få tilsendt nyt materiale i sagen. Efter Deres indtræden i sagen modtog De ved brev af 15. juni 2004 en kopi af akterne i sagen, og det blev ligeledes meddelt Dem, at De løbende ville få tilsendt nyt materiale i sagen.

Jeg skal herunder henviser til den tidligere korrespondance herom med statsadvokaten og dels - i det omfang statsadvokatens afgørelser er påklaget til mig - med mig.

Jeg finder således heller ikke for så vidt angår dette punkt, at undersøgelsesforløbet ikke har levet op til EMRK, artikel 2.

Som jeg har anført i min udtalelse af 29. november 2005 til Justitsministeriet, anbefalede jeg blandt andet på baggrund af erfaringerne fra den foreliggende sag i efteråret 2004 Justitsministeriet at overveje at tage skridt til en ændring af reglerne i retsplejeloven om beskikkelse af en bistandsadvokat, således at der kan beskikkes en bistandsadvokat for de efterladte efter en person, der er afgået ved døden som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende er i politiets varetægt. Forslaget var begrundet i hensynet til at skabe tillid til, at sager mod politipersonale behandles på betryggende vis.

Jeg fandt således, at beskikkelse af en bistandsadvokat til de efterladte burde ske på et tidligt tidspunkt i sagen, således at man i større omfang kan undgå situationer, hvor efterforskningen af sagen vanskeliggøres af, at advokaten først indtræder i sagen, når efterforskningen er afsluttet, og afgørelsen er meget nært forestående.

Bestemmelsen fremgår nu af retsplejelovens § 1020 e, stk. 2, hvoraf det fremgår, at "Er forurettede afgået ved døden beskikker retten på begæring af den forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor". Bestemmelsen trådte i kraft den 1. juli 2005.

På baggrund af sagens karakter finder jeg, at forholdene i den foreliggende sag taler for beskikkelse af advokat for Deres klient. Jeg har bedt statsadvokaten om at foretage det fornødne med henblik på beskikkelse af Dem som advokat i sagen.

RIGSADVOKATEN

6. Vedrørende politiets uddannelse i selvforsvarsgreb og teknikker

Det fremgår af sagen, at statsadvokaten i forbindelse med udarbejdelsen af den supplerende redegørelse til politiklagenævnet den 17. marts 2005 henstillede til Rigspoliti-chefens at overveje, hvorvidt sagen måtte give anledning til ændring af politiets uddannelse i selvforsvarsgreb og teknikker.

SIDE 16

Politiskolen udsendte på denne baggrund den 18. april 2005 en rundskrivelse til politiet og anklagemyndigheden. Jeg vedlægger til orientering en kopi af skrivelserne.

Det anføres blandt andet i Politiskolens rundskrivelse:

"...

På baggrund af Statsadvokatens redegørelser og henstilling, skal lejrning på maven af overvægtige personer, der eventuelt tillige er hyperaktive og/eller påvirkede, være af så kort varighed som muligt.

Der gøres nu opmærksom på dette forhold i Politiskolens undervisning i de selvforsvarsgreb og teknikker, hvori indgår at den anholdte holdes nede mod jorden liggende på maven.

Tilsvarende bedes gennemført i forbindelse med eventuel regional/lokal vedligeholdelsesuddannelse i politiets selvforsvarsgreb og teknikker.

Politiskolens lærebog i selvforsvarsgreb og teknikker vil om kort tid blive genoptrykt. I den forbindelse vil de nævnte forhold blive indarbejdet i lærebogen, der som tidligere vil blive udsendt til politikredse og anklagemyndigheden".

Jeg kan endvidere oplyse, at Politiskolen den 24. november 2005 i forbindelse med min udtalelse til Justitsministeriet om den seneste tv-udsendelse har oplyst, at de forholdsvis korte uddrag fra den amerikanske undervisningsvideo ikke indeholdt oplysninger eller forhold, der ikke allerede indgår i undervisningen på området. Politiskolen ville dog rekvirere den pågældende video, der ikke var kendt på Politiskolen, med henblik på en nøje gennemgang af denne med henblik på at vurdere, om videoen hensigtsmæssigt vil kunne indgå i og eventuelt yderligere styrke undervisningen på det pågældende område.

7. Afsluttende bemærkninger

Jeg skal afslutningsvis bemærke, at det ville have været ønskeligt og langt mere tilfredsstillende, hvis det havde været muligt i denne dybt tragiske sag at fastlægge det fulde hændelsesforløb, og herunder også mere præcise oplysninger om dødsårsagen.

I en sag af den foreliggende karakter, hvor et voldsomt hændelsesforløb har udspillet sig over et ganske kort tidsrum, og hvor der har været involveret flere personer, der alle var under pres, vil det imidlertid ofte ikke være muligt at skabe et fuldstændigt billede af forløbet.

Jeg skal endelig beklage den meget lange sagsbehandlingstid.

Min afgørelse kan ikke påklages til højere administrativ myndighed. Det fremgår af retsplejelovens § 1020 g, jf. § 99, stk. 3.

Henning Fode

RIGSADVOKATEN

SIDE 17